

Молодь і ринок

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 10 (141) жовтень 2016

Видається з лютого 2002 року

УДК 051 Журнал внесено в оновлений перелік фахових видань з педагогічних наук рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України (наказ №1328 від 21.12.2015 р.)

Засновник і видавець: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24

Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ №12270-1154/ПР від 05.02.2007 р.

ISSN 2308-4634 Журнал 5 червня 2013 року зареєстровано в Міжнародному центрі періодичних видань (ISSN International Centre, м. Паризь).

З червня 2013 року журнал співпрацює з Академією Полонійною у Ченстохові, Польща.

Шеф-редактор

Надія СКОТНА, д.філос.н., професор

Головний редактор

Наталія ПРИМАЧЕНКО, к.пед.н., член Національної спілки журналістів України

Редакційна колегія:

Надія СКОТНА, д.філос.н., професор

Фабіан АНДРУШКЕВИЧ, д.пед.н. (Польща)

Микола ДУБИНА, д.філол.н., професор, академік АН ВО України

Микола ЄВТУХ, д.пед.н., професор, академік НАПН України

Ірина ЗВАРИЧ, д.пед.н., старший науковий співробітник

Володимир КЕМІНЬ, д.пед.н., професор

Микола КОРЕЦЬ, д.пед.н., професор, академік АП ВО України,

член Національної спілки журналістів України

Анджей КРИНЬСЬКІ, кс. прелат, проф. др. (Польща), академік АН ВО України

Іван МИХАСЮК, д.е.н., професор, академік

Леонід ОРШАНСЬКИЙ, д.пед.н., професор

Олег ПАДАЛКА, д.пед.н., професор, академік АН ВО України

Микола ПАНТЮК, д.пед.н., професор

Інна РОМАШЕНКО, к.пед.н.

Мирослав САВЧИН, д.психол.н., професор

Олег ТОПУЗОВ, д.пед.н., професор, член Національної спілки журналістів України

Марія ЧЕПІЛЬ, д.пед.н., професор

Олександр ШПАК, д.пед.н., професор, академік, АП ВО України

член Національної спілки журналістів України

Адреса редакції: Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24

Тел., (068) 502-45-49; 8 (03244) 76-111; e-mail: vachevsky@meta.ua; веб-сайт: <http://mr.dspu.edu.ua>

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету
(протокол №16 від 07.11.2016 р.)

Носилація на публікації "Молодь і ринок" обов'язкові

Редакція приймає замовлення на випуск тематичного номера або окремого розділу за кошти замовника.

Редакція приймає замовлення на розміщення реклами.

Редакція зберігає за собою право скорочувати і виправляти матеріали. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції.

За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, статистичних даних та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Підписано до друку 14.11.2016 р. Ум. друк. арк. 17,64.

Папір офсетний. Друк офсетний. Наклад 100 прим. Формат 60 x 84 1/8. Гарнітура Times New Roman.

Віддруковано у поліграфічній фірмі "ШВИДКОДРУК"

82100, Львівська обл., м. Дрогобич, вул. Данила Галицького, 1

тел.: (0324) 41-08-90

© Молодь і ринок, 2016

*Інна Ромащенко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземної мови та прикладної лінгвістики
Національного авіаційного університету, м. Київ*

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО ВИЩУ ОСВІТУ” ЯК КЛЮЧОВА УМОВА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ТА ЕФЕКТИВНОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У
СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

У статті проаналізовано питання забезпечення якості вищої освіти у світлі імплементації Закону України “Про вищу освіту”, обґрунтовано необхідність показників забезпечення внутрішньої якості освіти вищим навчальним закладом, зміст та функції науково-дослідницької діяльності студентів як важливої складової освітнього процесу.

Ключові слова: вища освіта, закон, імплементація, якість, освітній процес, науково-дослідницька діяльність, особистість.

Літ. 8.

*Інна Ромащенко, кандидат педагогических наук, доцент кафедры иностранного языка и прикладной лингвистики
Национального авиационного университета, г. Киев*

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАКОНА УКРАЇНИ “О ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ” КАК ГЛАВНОЕ
УСЛОВИЕ ГАРАНТИРОВАНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ И ЭФЕКТИВНОЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЫ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ**

В статье проанализированы вопросы гарантирования качества высшего образования в свете имплементации Закона Украины “О высшем образовании”, обоснована необходимость показателей обеспечения внутреннего качества высшим учебным заведением, содержание и функции научно-исследовательской работы студентов как неотъемлемая часть образовательного процесса.

Ключевые слова: высшее образование, закон, имплементация, качество, образовательный процесс, научно-исследовательская работа, личность.

*Inna Romashchenko, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of
the Foreign Languages and Applied Linguistics Department National Aviation University, Kyiv*

**THE IMPLEMENTATION OF LAW OF UKRAINE “ON HIGHER EDUCATION” AS THE MAIN
CONDITION OF EDUCATION QUALITY ASSURANCE AND EFFECTIVE RESEARCH ACTIVITIES IN
THE HIGHER EDUCATION SYSTEM**

The author considers the problem of educational process of higher education according to the implementation of law. The article deals with the necessity of studying of quality of education by the higher educational establishments. An actual problem of management of the students' research activity at higher establishments is considered. The directions, types and forms of organizing of the students' research work are outlined.

Keywords: higher education, a law, an implementation, a quality, an educational process, a person.

Постановка проблеми. Актуальність її реформування, перспективою європейської проблеми забезпечення якості вищої освіти зумовлена активним процесом інтеграції, експансією іноземної освіти, інтенсивним поширенням електронних методик

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО ВИЩУ ОСВІТУ” ЯК КЛЮЧОВА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЯКОСТІ ОСВІТИ ТА ЕФЕКТИВНОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

та засобів навчання, конкуренцією та автономією вищих навчальних закладів тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми. Питання оцінювання якості підготовки фахівців ВНЗ досліджували Н. Сухова, О. Волков, І. Віткін, Г. Хімичева, А. Зенкін, М. Мурашко, С. Назарко, Є. Немкова [7]; О. Дубасенюк, О. Вознюк [2], М. Головань та інші.

Проблему забезпечення якості підготовки студентів займалися М. Бескін, В. Болтянський, А. Ботвінніков, Г. Владимірський, І. Вьяльцева, В. Петренко, Ю. Сухарніков, П. Ліпський, Б. Гершунський та інші.

Крім того, інші аспекти зазначеного питання досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці: В. Андрущенко, В. Астахова, Р. Браун, О. Величко, О. Ворожейкіна, Л. Горбунова, Т. Гусен, Д. Дзвінчук, Б. Жебровський, І. Зварич, К. Корсак, М. Кисіль, М. Култаєва, В. Кушерець, А. Софрон, Н. Сухова, М. Лукашевич, В. Лугай, Н. Шчапачова та інші.

Питання моніторингу якості освіти вивчали О. Байназарова, О. Локшина, О. Ляшенко [6], А. Сбусева та інші.

Метою статті є дослідження проблеми якості вищої освіти у світлі імплементації Закону України “Про вищу освіту”.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективне використання людських ресурсів значною мірою залежить від кваліфікації працівників, від отриманої ними освіти та якості надання освітніх послуг вищими навчальними закладами.

На переконання вченої І. Зварич розвиток освіти в сучасних умовах ставить чимало нових завдань, пов’язаних з підвищенням якості підготовки фахівців із вищою освітою [3].

Наразі підпунктом п’ятим частини першої статті 1 Закону України “Про вищу освіту” [1] надано визначення терміну “вища освіта”, а саме: вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти. Рівні, ступені та кваліфікації вищої освіти визначені статтею 5 зазначеного Закону.

Нагальною є потреба забезпечення якості надання освітніх послуг вищими навчальними закладами. Вона потребує системного вивчення цілого комплексу категорій і понять, що становлять теоретичне підґрунтя освітнього

процесу, обґрунтування науково-методичного комплексу та його практичне впровадження, моніторинг якості результатів освітньої діяльності.

На сучасному етапі практично відсутні науково обґрунтовані єдині вимоги до оцінювання якості освіти та науково-дослідної діяльності студентів вищих навчальних закладів.

Зокрема науковець О. Ляшенко [6] зазначає, що якість освіти – це багатомірне методологічне поняття, яке різнобічно віддзеркалює суспільне життя – соціальні, економічні, політичні, педагогічні, демографічні чи інші життєво значущі для розвитку людини аспекти життя. На його переконання якість освіти характеризує такі чинники: якість мети, якість педагогічного процесу і якість результату.

Якісна вища освіта має перебувати в динамічному розвитку з метою створення умов для забезпечення освітніх очікувань та прагнень особистості, здатної в подальшому відповісти потребам суспільства. Тому якість вищої освіти є головним питанням стратегії розвитку освіти держави та вищого навчального закладу зокрема. Зазначена стратегія має бути не лише динамічною, багатовимірною та багаторівневою, а й передбачати зміст моделі освіти, цілі, завдання і місію вищого навчального закладу, внутрішню систему управління якістю освітнього процесу (планування, контроль, оцінювання, удосконалення методик та методів викладання, запровадження ефективних механізмів визначення якості вищої освіти, та визначення стратегічних шляхів підвищення результативності освітнього процесу) як показника оцінки якості освітнього процесу у діяльності ВНЗ.

Важливо визначити освітні індикатори, критерії якісної освіти, показники, що вказують на ефективність або неефективність освітньої діяльності ВНЗ (концепція навчального закладу, науково-педагогічні кадри, освітні ресурси, оперативність та ефективність управління вузом, зміст освітніх програм, соціальна інфраструктура, результативні показники якості підготовки здобувачів вищої освіти, ефективність науково-дослідницької діяльності, системність і систематичність виховної роботи тощо).

Законом України “Про вищу освіту” [1] визначено вимогу вироблення єдиних підходів до забезпечення якості освіти. Оскільки лише за умови якісної освіти студентам надається ефективне навчання, забезпечується підтримка викладачів та якісна оцінка результатів освітньої діяльності, створення єдиного освітнього простору, підвищення мобільності викладачів, здобувачів вищої освіти тощо.

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО ВИЩУ ОСВІТУ” ЯК КЛЮЧОВА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЯКОСТІ ОСВІТИ ТА ЕФЕКТИВНОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

та засобів навчання, конкуренцією та автономією вищих навчальних закладів тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми. Питання оцінювання якості підготовки фахівців ВНЗ досліджували Н. Сухова, О. Волков, І. Віткін, Г. Хімичева, А. Зенкін, М. Мурашко, С. Назарко, Є. Немкова [7]; О. Дубасенюк, О. Вознюк [2], М. Головань та інші.

Проблему забезпечення якості підготовки студентів займалися М. Бескін, В. Болтянський, А. Ботвінніков, Г. Владимирський, І. Вьяльцева, В. Петренко, Ю. Сухарніков, П. Ліпський, Б. Гершунський та інші.

Крім того, інші аспекти зазначеного питання досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці: В. Андрущенко, В. Астахова, Р. Браун, О. Величко, О. Ворожейкіна, Л. Горбунова, Т. Гусен, Д. Дзвінчук, Б. Жебровський, І. Зварич, К. Корсак, М. Кисіль, М. Култаєва, В. Кушерець, А. Софрон, Н. Сухова, М. Лукашевич, В. Лугай, Н. Шичачова та інші.

Питання моніторингу якості освіти вивчали О. Байназарова, О. Локшина, О. Ляшенко [6], А. Сбусева та інші.

Метою статті є дослідження проблеми якості вищої освіти у світлі імплементації Закону України “Про вищу освіту”.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективне використання людських ресурсів значною мірою залежить від кваліфікації працівників, від отриманої ними освіти та якості надання освітніх послуг вищими навчальними закладами.

На переконання вченої І. Зварич розвиток освіти в сучасних умовах ставить чимало нових завдань, пов’язаних з підвищенням якості підготовки фахівців із вищою освітою [3].

Наразі підпунктом п’ятим частини першої статті 1 Закону України “Про вищу освіту” [1] надано визначення терміну “вища освіта”, а саме: вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти. Рівні, ступені та кваліфікації вищої освіти визначені статтею 5 зазначеного Закону.

Нагальною є потреба забезпечення якості надання освітніх послуг вищими навчальними закладами. Вона потребує системного вивчення цілого комплексу категорій і понять, що становлять теоретичне підґрунтя освітнього

процесу, обґрунтування науково-методичного комплексу та його практичне впровадження, моніторинг якості результатів освітньої діяльності.

На сучасному етапі практично відсутні науково обґрунтовані єдині вимоги до оцінювання якості освіти та науково-дослідної діяльності студентів вищих навчальних закладів.

Зокрема науковець О. Ляшенко [6] зазначає, що якість освіти – це багатомірне методологічне поняття, яке різнобічно віддзеркалює суспільне життя – соціальні, економічні, політичні, педагогічні, демографічні чи інші життєво значущі для розвитку людини аспекти життя. На його переконання якість освіти характеризують такі чинники: якість мети, якість педагогічного процесу і якість результату.

Якісна вища освіта має перебувати в динамічному розвитку з метою створення умов для забезпечення освітніх очікувань та прагнень особистості, здатної в подальшому відповісти потребам суспільства. Тому якість вищої освіти є головним питанням стратегії розвитку освіти держави та вищого навчального закладу зокрема. Зазначена стратегія має бути не лише динамічною, багатовимірною та багаторівневою, а й передбачати зміст моделі освіти, цілі, завдання і місію вищого навчального закладу, внутрішню систему управління якістю освітнього процесу (планування, контроль, оцінювання, удосконалення методик та методів викладання, запровадження ефективних механізмів визначення якості вищої освіти, та визначення стратегічних шляхів підвищення результативності освітнього процесу) як показника оцінки якості освітнього процесу у діяльності ВНЗ.

Важливо визначити освітні індикатори, критерії якісної освіти, показники, що вказують на ефективність або неефективність освітньої діяльності ВНЗ (концепція навчального закладу, науково-педагогічні кадри, освітні ресурси, оперативність та ефективність управління вузом, зміст освітніх програм, соціальна інфраструктура, результативні показники якості підготовки здобувачів вищої освіти, ефективність науково-дослідницької діяльності, системність і систематичність виховної роботи тощо).

Законом України “Про вищу освіту” [1] визначено вимогу вироблення єдиних підходів до забезпечення якості освіти. Оскільки лише за умови якісної освіти студентам надається ефективне навчання, забезпечується підтримка викладачів та якісна оцінка результатів освітньої діяльності, створення єдиного освітнього простору, підвищення мобільності викладачів, здобувачів вищої освіти тощо.

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАКОМУ УКРАЇНИ “ПРО ВИЩУ ОСВІТУ” ЯК КЛЮЧОВА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЯКОСТІ ОСВІТИ ТА ЕФЕКТИВНОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Необхідно зауважити, що питання забезпечення якості вищої освіти унормоване статтями 16 – 25 Закону України “Про вищу освіту”.

Зокрема статтею 16 Закону встановлено, що система забезпечення якості вищої освіти складається із: системи забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості); системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів та якості вищої освіти; системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.

З метою внутрішнього забезпечення якості вищої навчальні заклади мають керуватись в своїй роботі Стандартами і рекомендаціями щодо забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти, ухваленій під час 9-ї Міністерської конференції в Єрвані, 14 – 15 травня 2015 року.

За підсумками зазначеної конференції 47 міністрів освіти європейських країн, відповідальних за вищу освіту і науково-дослідницьку діяльність, – “міністрів Болонського процесу” – підписали Єрванське комюніке та Декларацію четвертого політичного форуму Болонського процесу; затвердили оновлені Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG), які більш поглиблено описують процедури внутрішнього забезпечення якості та визначають взаємозв’язок між Болонським процесом та якістю освіти. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти – це набір стандартів і рекомендацій для внутрішніх і зовнішніх систем забезпечення якості у вищій освіті, головною метою яких сприяти кращому розумінню забезпечення якості навчання і викладання, не зважаючи на кордони між усіма стейкхолдерами. Стандарти відіграють ключову роль у розвитку національних та інституційних систем забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти (ЕНЕА), а також на рівні міжнародної співпраці.

Таким чином, залучення до процесів забезпечення якості оновлених ESG є гарним підґрунтям для реформування та збільшення прозорості в системі якості вищої освіти України.

Відповідно до статті 9 Закону України “Про вищу освіту” [1] стандарти вищої освіти за кожною спеціальністю розробляє Міністерство освіти і науки України з урахуванням пропозицій галузевих державних органів, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади,

і галузевих об’єднань організацій роботодавців та затверджує їх за погодженням із Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти. Міністерством прийнято накази від 26.11.2015 № 1226 “Про утворення конкурсної комісії для відбору кандидатів до складу Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України” та від 27.11.2015 № 1246 “Про затвердження Порядку конкурсного відбору членів Науково-методичної ради та науково-методичних комісій Міністерства освіти і науки України”, від 11.10.2015 № 897 “Про створення робочих груп з розроблення галузевих стандартів вищої освіти”. З метою імплементації зазначених вимог Закону затверджено нові Ліцензійні умови, Порядок присвоєння вчених звань, сформовано нову нормативну базу для діяльності Науково-методичних рад та науково-методичних комісій, Порядок підготовки здобувачів в аспірантурі та докторантурі, змінено порядок видачі документів про післядипломну освіту, затверджено Методяку розроблення стандартів вищої освіти.

Крім того, система забезпечення вищим навчальним закладом якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) за його поданням оцінюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти на предмет її відповідності вимогам до системи забезпечення якості вищої освіти, що затверджуються Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, яке створено постановою Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 244. Цим нормативним документом затверджено Статут зазначеного постійно діючого колегіального органу з питань реалізації державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти. Ефективна діяльність аналогічних установ у світовому освітньому просторі є одним із основних елементів визнання якості освітнього закладу та його освітніх програм на національному та міжнародному рівнях.

Зокрема склад галузевих експертних рад Національного агентства з якості вищої освіти формується з представників держави, роботодавців та їх об’єднань, вищих навчальних закладів усіх форм власності, наукових установ, Національної та галузевих національних академій наук, представників органів студентського самоврядування, міжнародних експертів на строк не більше, ніж три роки, з осіб, які мають науковий ступінь у відповідній галузі знань або досвід фахової роботи в галузі не менше 10 років.

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО ВИЩУ ОСВІТУ” ЯК КЛЮЧОВА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЯКОСТІ ОСВІТИ ТА ЕФЕКТИВНОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Об’єктивним процесом сьогодення, спрямованим на забезпечення якості освіти, є оптимізація мережі вищих навчальних закладів, яка здійснюється шляхом реорганізації вищих навчальних закладів, скорочення, внаслідок ліквідації вищих навчальних закладів або їх структурних підрозділів та припинення дії ліцензій вищих навчальних закладів на провадження освітньої діяльності.

Укрупнення вищих навчальних закладів здійснюється з урахуванням демографічної ситуації у країні, потреб економіки і суспільства, вимог до надання якісної вищої освіти та з метою забезпечення економічної ефективності функціонування системи вищої освіти, усунення дублювання у підготовці фахівців, раціонального розподілу коштів державного бюджету, зменшення витрат на управлінські функції тощо.

Станом на 10.08.2016 року загальна кількість вищих навчальних закладів України становила 659 ВНЗ (у тому числі 525 державної і комунальної власності та 134 приватної власності; із них III – IV рівня акредитації – 288 (80 із них – приватної форми власності).

Найбільша кількість ВНЗ III – IV рівня акредитації зосереджено у м. Києві та Київській області (71); Харківській області (37); Дніпропетровській області (23); Львівській та Одеській областях (по 21 навчальному закладу).

Структуру вищої освіти приведено у відповідність до Європейської та світової практики. Зокрема, статтею 5 Закону України “Про вищу освіту” визначено рівні (початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти, перший (бакалаврський) рівень, другий (магістерський) рівень, третій (освітньо-науковий) рівень, науковий рівень) та ступені вищої освіти (молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії, доктор наук). Рівні вищої освіти співвіднесено з відповідними рівнями Національної рамки кваліфікацій.

Під час вступної кампанії 2016 року вперше була реалізована модель адресного розміщення державного замовлення для вступників до вищів для здобуття ступеня бакалавра (магістра, спеціаліста медичного, фармацевтичного та ветеринарного спрямувань) на основі повної загальної середньої освіти. Зазначена модель дозволила реалізувати принцип “місце йде за студентом” та в межах 25% від обсягу минулорічного державного замовлення збільшити кількість бюджетних місць в університетах, куди прагнули вступити абітурієнти з найвищими балами. Електронна система забезпечила незалежний і справедливий розподіл бюджетних

місць на підставі конкурсних балів та пріоритетів вступників. Зокрема, у повному обсязі були надані рекомендації для зарахування на всі технічні та природничі спеціальності.

Безумовно, якість вищої освіти виміряти однозначно неможливо. Цей процес має брати до уваги рівень соціально-економічного стану країни, реальні доходи, обсяги споживання матеріальних і духовних благ та послуг, всесторонні потреби особистості.

Актуальним є визначення рейтингу вищого навчального закладу за певними критеріями: репутація в суспільстві, конкурс абітурієнтів під час вступної кампанії, науковий потенціал професорсько-викладацького складу, фінансові ресурси закладу, задоволеність студентів якістю та організацією навчального процесу, задоволеність роботодавців якістю підготовки фахівців тощо. З цією метою Міністерством розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку надання вищому навчальному закладу статусу національного, підтвердження чи позбавлення цього статусу” та постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про дослідницький університет та критерії, що включатимуть показники, приведені до кількості науково-педагогічних і наукових працівників вищого навчального закладу”. Зазначені нормативні документи спрямовані на забезпечення якості освітнього процесу.

Крім того, вищі навчальні заклади мають самостійно створювати власні системи гарантування якості освіти, засновані на відповідності освітніх програм, матеріальних ресурсів, науково-методичного забезпечення, кадрів і структури управління певним вимогам суспільства, особистості та держави. ВНЗ потрібно вводити у практику, розширювати і вдосконалювати системи оцінювання якості науково-дослідної діяльності і дослідницького потенціалу за допомогою досконалих підходів, методів і індикаторів. Важливу роль відіграє внутрішня відкритість навчального закладу, коли створюється справжнє академічне оточення, яке “єднає студентів і співробітників, сприяє виникненню діалогу між закладом і студентами, атмосфери, в якій студенти, що прагнуть знань, розглядаються як бажані партнери” [8].

Головна роль у забезпеченні якості підготовки здобувачів вищої освіти приділяється внутрішній складовій, що у свою чергу ґрунтується на компетентності й відповідальності викладацького складу, керівників вузів і навчальних підрозділів [2].

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО ВИЩУ ОСВІТУ” ЯК КЛЮЧОВА УМОВА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ТА ЕФЕКТИВНОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Як зауважує у своїй монографії “Педагогічні засади оцінювання знань студентів у вищих навчальних закладах США” І. Зварич [3], вищі навчальні заклади мають виконувати три основні функції: навчання, наукові дослідження та обслуговування суспільства. При цьому функція наукових досліджень об’єднує викладацьку, наукову, філософську, творчу та критичну діяльність. Вищі навчальні заклади, викладачі яких займаються науково-дослідницькою роботою в галузі методики викладання дисциплін, також реалізують функцію наукової дослідження.

Вчена Є. Немкова [7], підкреслюючи важливість педагогічного контролю на всіх етапах навчання, зазначає, що компетенції є інтегрованими характеристиками особистості й результатом навчальної діяльності студентів, формуються, передусім, на основі опанування змісту програм навчальних дисциплін. Сукупність опанованих компетенцій формує компетентність фахівця, яка передбачає наявність таких ознак: професійно-особистісну спрямованість знань (самопізнання й самооцінку професійних здібностей саморозкриття творчого потенціалу, особистісне самовизначення та самотворення); ґрунтовність і мобільність професійних знань (оволодіння сучасними технологіями, постійне самостійне поновлення фахової інформації); відповідність теоретичних знань і практичних умінь та навичок вимогам державних стандартів освіти; оптимізм та любов до своєї професії; наявність критичного мислення [7].

Значне місце у процесі удосконалення якості освіти належить моніторингу в освіті, об’єктивне здійснення моніторингу є однією із умов розвитку освіти, стандартизованим діагностуванням змін якості освіти [6].

Практичну модель індексів оцінки якості підготовки здобувачів вищої освіти з кожної спеціальності за критеріями потенційних можливостей і потенційних результатів пропонують вчені М. Мурашко і С. Назарко [5].

З метою удосконалення системи підготовки здобувачів вищої освіти у вищих навчальних закладах України Кабінетом Міністрів України прийняті такі постанови: від 29 квітня 2015 р. № 266 “Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти” (та наказ МОН від 06.11.2015 № 1151 “Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266, зареєстрованого в

Міністерстві юстиції 25.11.2015 за № 1460/27905), від 19 серпня 2015 № 634 “Про затвердження Типового договору про надання освітніх послуг між вищим навчальним закладом та фізичною (юридичною) особою”, від 31 березня 2015 р. №193 “Про документи про вищу освіту (наукові ступені) державного зразка”. Відповідно до вимог Закону України “Про вищу освіту” форми атестації здобувачів вищої освіти визначаються стандартами вищої освіти, які розробляються в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів (наукових установ).

Стандарти вищої освіти за кожною спеціальністю розробляє Міністерство освіти і науки України з урахуванням пропозицій галузевих державних органів, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади, і галузевих об’єднань організацій роботодавців та затверджує їх за погодженням з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Наказом Міністерства освіти і науки України від 11.09.2015 № 922 затверджено Положення про науково-методичну раду Міністерства освіти і науки України та наказом Міністерства освіти і науки України від 26.11.2015 № 1226 утворено конкурсну комісію для відбору кандидатів до складу Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України.

Наказом МОН України від 19.02.2016 № 136 затверджено персональний склад сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України та наказом МОН України від 24.02.2016 № 156 утворено конкурсну комісію для відбору кандидатів до складу науково-методичних комісій сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України.

На підставі протоколів засідання конкурсної комісії для відбору кандидатів до складу науково-методичних комісій сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України Міністерством освіти і науки України затверджено наказ від 06.04.2016 № 375 “Про затвердження персонального складу Науково-методичних комісій (підкомісій) сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України” (зі змінами відповідно до наказу МОН від 25.07.2016 № 872).

Відповідно до частини шостої статті 13 Закону [1] Міністерством прийнято наказ від 01.06.2016 № 600 “Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти”.

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО ВИЩУ ОСВІТУ” ЯК КЛЮЧОВА УМОВА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ТА ЕФЕКТИВНОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Міністерством розроблено проект розпорядження Кабінету Міністрів України “Про затвердження Плану заходів щодо впровадження Національної рамки кваліфікацій на 2016 – 2020 роки”;

Основним Законом України, Конституцією України, гарантує право кожного громадянина на доступність якісної освіти, отже, забезпечення чіткості вищої освіти є першочерговим завданням сучасних вищих навчальних закладів.

Висновок. На теперішньому етапі Україна здійснює модернізацію освітньої діяльності у контексті європейських вимог, тому оцінка якості освіти повинна охоплювати всі основні функції та напрями діяльності в цій галузі: якість викладання, підготовки й проведення досліджень, а також якість підготовки персоналу, навчальних програм та якість навчання.

Таким чином, залучення до процесів забезпечення якості оновлених ESG є міцним підґрунтям для реформування та збільшення прозорості в системі якості вищої освіти України.

1. Закон України “Про вищу освіту” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Дубасенюк О. Проблема оцінювання якості професійної освіти в умовах суспільних трансформацій / О. Дубасенюк, О. Вознюк //

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції [“Моніторинг якості освіти: теорія та практика”], (Київ, 16 – 17 грудня 2009 р.); редкол.: В.О. Огнев'юк, Л.Л. Хоружа та ін. – К.: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2009. – С. 72 – 76.

3. Зварич І.М. Оцінювання професійної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах США / І.М. Зварич // *Монографія*. – Київ, Фенікс, 2014. – 344 с.

4. Культурная свобода в современном многообразном мире: Доклад о развитии человека 2004. – М.: Весь мир, 2004.

5. Мурашко М.І. Формування моделі оцінювання якості вищої освіти і можливість її реалізації в системі підготовки фахівців / М.І. Мурашко, С.О. Назарю // *Вісник Чернівецького державного технологічного університету. Сер.: Економічні науки*. – 2010. – № 43. – С. 108 – 112.

6. Ляшенко О.І. Якість освіти як основа функціонування й розвитку сучасних систем освіти / О.І. Ляшенко // *Педагогіка і психологія*. – 2005. – №1(46) – С. 5 – 12.

7. Немцова Є.В. Система критеріїв педагогічного контролю як фактор забезпечення якості підготовки фахівців у вищих навчальних закладах / Є.В. Немцова // *Наука і освіта*. – 2007. – № 1 – 2. – С. 28 – 35.

8. Програма модернізації професійного освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oko-rf.ru/foreign.html>

Стаття надійшла до редакції 07.10.2016